

Conèixer millor la nostra au marina més petita: la Noneta

David García ¹

La Noneta (*Hydrobates pelagicus*), pertany al grup de les aus estrictament marines, considerant-se englobades en aquest terme aquelles espècies que han assolit unes adaptacions evolutives altament vinculades al medi marí, fins al punt que aquesta dependència ha provocat la incapacitat de poder sobreviure sense l'estret vincle amb el medi marí. A les illes Pitiüses, la noneta es coneixia com a "fumarell" o "paio", i pel que fa a Menorca, com a "marineret". Amb un pes al voltant dels 28 grams, una llargària de 14-18 cm i una envergadura entre 36 i 39 cm, la noneta es converteix en la més petita de les aus marines de l'arxipèlag i el petrell de menor mida de tot el Paleàrtic. L'au pertany a la família *Hydrobatidae*, dins l'ordre *Procellariiformes*, incloent la dita família, vint espècies a tot el món. Les poblacions de la Mediterrània corresponen a la subespècie *melitensis*. Aquesta petita au de color negre fuliginós, és inconfusible per la seva mida, i per les franges alars i el seu carpó de color blanc. Tot i això, possiblement estam parlant d'una de les espècies menys conegudes de la gent de les Illes, degut en bona part, a la dificultat d'observar-la. El seu vol ens recorda en certa manera, el vol de les ratapinyades, amb dèbils aletejades

alternades amb ràpides batudes i intercalant curtes planejades.

De la mateixa manera que altres aus marines pelàgiques, per sobreviure a les dures condicions de la mar, la noneta ha experimentat diverses adaptacions. Un plomatge espès i impregnat d'un oli secretat per la glàndula uropigial, particularment desenvolupada en aquestes espècies, contribueix a impermeabilitzar el plomatge i així salvaguardar la temperatura interna. Altra adaptació, principalment a les espècies pelàgiques, és l'aparició d'unes glàndules excretores, les quals són les encarregades d'eliminar la sal ingerida, podent així, beure aigua de la mar sense deshidratar-se.

La dieta de la noneta la constitueixen fonamentalment els organismes planctònics, com a larves o individus joves de peixos, crustacis i petits cefalòpodes, que l'au captura sobrevolant erràticament la superfície de les aigües a baixa altura. Ben igual com els virots, grossos i petits, la noneta només va a terra per nidificar, ocupant per això, els espadats dels illots, on ponen un sol ou -és l'únic ordre d'aus en el que totes les seves espècies ponen només un ou-. Ubiquen la mica de nieró, en esclotxes, fissures, coves i petites cavitats, i especialment en les esllavissades de

(¹) baldritja@yahoo.es

pedres de mida grossa i mitjana. A la Mediterrània, la posta sol començar a l'abril i es perllonga fins a principis de juliol, concentrant-se el major nombre de postes a la primera setmana de maig. El període d'incubació és al voltant dels 40 dies, participant ambdós sexes en torns d'una mitja de 2 dies. Els pares resten amb el poll durant la primera setmana de vida i posteriorment, els dos progenitors el visiten per alimentar-lo només durant la nit. Amb una duració que oscil·la entre els 63-70 dies, el creixement dels polls és comparativament prolongat per un au de la seva mida. Als 54 dies d'edat, els polls pesen el 150% del pes dels adults. Les visites per l'encebament disminueixen paulatinament a mida que el poll va creixent. Finalment, l'emancipació dels joves, succeeix entre agost i setembre. Pel que fa a l'èxit reproductor, aquest varia d'un

any a l'altre, donant-se les majors pèrdues, durant la incubació i els primers dies de vida del pollet, minvant la mortalitat una vegada superats aquests estadis.

En el nostre arxipèlag, la noneta està àmpliament distribuïda al llarg dels diversos illots propers a les illes majors. A Menorca hi ha una petita població a l'illa de l'Aire i és possible la seva presència a altres localitats. A Mallorca hi és present a alguns illots de l'arxipèlag de Cabrera. Són les Pitiüses però, les que concentren el nombre més gran de colònies de tot l'arxipèlag, així com la major concentració d'aquesta subespècie a tota Espanya, a l'illot de s'Espartar.

A diferència d'altres aus marines, de les quals és possible estudiar les poblacions reproductores mitjançant la localització visual dels nius, en el cas de la noneta no és una tasca fàcil poder realitzar eficaçment els

Noneta adulta. Foto: D. García

Penyals a l'illot de s'Espartar. Foto: D. García

recomptes dels seus efectius a les colònies. L'estudi d'aquesta petita procel·lariforme comporta molts d'inconvenients degut sobre tot, a que tan sol s'acosta a terra durant la nit i a la ubicació de les seves àrees de nidificació, factors que dificulten molt la realització de prospeccions adequades en els nuclis de reproducció. Una de les tècniques emprades consisteix en la quantificació de les colònies a través de mètodes directes: recompte d'hures amb ou i poll, restes de plomissol i excrements, senyals, olors, etc. A pesar d'això, una gran part de la població no és quantificable per aquests mètodes en nidificar a esclotxes o àrees inaccessibles. En algunes ocasions tan sol la forta olor que desprenen les colònies és l'única evidència de la nidificació d'aquesta petita au marina a alguns indrets dels

illots. Altres mètodes utilitzats per poder quantificar les colònies són l'anellament científic després de la captura de les aus amb xarxes i la monitorització de les colònies objecte d'estudi. Emprant càlculs matemàtics basats en captures i re-captures amb l'ús de reclams, s'han realitzat estimacions de les colònies, tot i que alguns autors consideren que degut al comportament d'aquesta espècie, els resultats obtinguts podrien sobreestimar les colònies de cria.

Són diversos els estudis que sobre aquesta petita au marina, s'han realitzat a l'arxipèlag a les últimes dècades. En el cas d'Eivissa, amb la intenció de començar a conèixer millor les colònies situades al Parc Natural de ses Salines i a la Reserves Naturals d'es Vedrà, es Vedranell i els illots de Ponent, s'optà per una me-

totologia mixta, basada en la combinació dels dos mètodes. Per una banda es va dur a terme una detallada prospecció a les colònies, localitzant indicis segurs de nidificació, tals com incubació, ous i polls. D'aquesta manera s'obtenia una quantificació mínima però segura, dels efectius reproductors i de la distribució de les colònies al llarg dels illots amb índex d'abundància. Amb l'ajut de les captures amb xarxes verticals sense ús de reclams, s'intentà obtenir un altre paràmetre qualitatiu més, amb l'idea de poder comparar les estimacions realitzades mitjançant prospeccions, amb el nombre de captures. A més, aquestes captures permeten conèixer certes característiques de l'espècie, com és ara la biometria, el sexe, l'edat, la longevitat, la fidelitat a les colònies i així mateix, obtenir dades sobre presència de paràsits i taxa de supervivència. Cal esmentar que, com a la majoria de treballs naturalistes, la participació d'un seguit de

companys que col·laboraren en les dures jornades de captures, fou imprescindible per a la consecució d'aquest treball.

Tal i com s'ha dit abans, realitzar un recompte de parelles reproductores de l'espècie marina que ens ocupa, és molt complex i normalment només es poden fer servir estimacions. Tot i això, com a resultat dels treballs que es duen a terme a les Pitiuses d'ençà del 2003, s'han trobat noves colònies de nonetes i es disposa d'estimacions cada pic més ajustades pel que fa a les diferents àrees de cria d'aquesta espècie. Tot plegat contribueix a un millor coneixement d'una de les nostres aus més desconegudes. De cara a un proper futur, s'han establert una sèrie d'estacions de captura per tal de conèixer les tendències poblacionals. També es pretén continuar les prospeccions a aquelles àrees propenses a allotjar colònies d'aquesta au i seguir amb l'execució dels càlculs poblacionals.

Poll de noneta. Foto: D. García

Realitzant el treball de camp. Foto: D. Garcia

Ara per ara, el principal factor d'amenaça que pesa sobre les colònies reproductores de noneta, a l'igual que passa amb les de virots, és la introducció de depredadors terrestres, i molt especialment les rates (*Rattus rattus*), i els moixos (*Felis catus*). Són moltes les colònies que han desaparegut o han minvat dràsticament, per aquestes causes. Es desconeix l'impacte que sobre aquestes poblacions, ha significat la reducció dels recursos pesquers i la contaminació.

La gavina (*Larus michahellis*), i l'òliba (*Tyto alba*), també actuen com a depredadors sobre les poblacions de noneta a les colònies. Són casos de depredació que han estat documentats en nombroses vegades per molts d'autors. A la Mediterrània són nombroses les colònies de nonetes que es troben sotmeses a la depredació per part de les gavines que cada vegada compten amb més efectius. En el cas de les illes Pitiüses, en diferents colònies s'han trobat egagròpiles d'aquestes gavines que contenien restes

de nonetes. Per altra banda, s'ha pogut comprovar a dos illots, repetits episodis de depredació efectuats per òlibes.

La noneta es troba catalogada com a *de Interés Especial* en el "Catálogo Nacional de Especies Amenazadas (CNEA), i figura inclosa en els annexes I i II de la Directiva Europea de Conservació d'Aus Silvestres. Al "Libro Rojo de las Aves de España", la noneta és considerada com a *Vulnerable* degut, seguint els criteris de la UICN, a que la seva àrea d'ocupació és per baix de 20.000 km² i a que s'ha observat o inferit un declivi continuat del nombre d'individus i de localitats. Al Llibre Vermell dels Vertebrats de les Balears, l'espècie apareix catalogada com a *Quasi Amenazada*.